

Sessie 5 – Het gebouw

De gestalte van het zorgparadigma, hoe kan het beoogde zorgprogramma worden vertaald naar een gebouw

Een bouwproject kan een ijkpunt betekenen. Er wordt in deze stap best grondig nagedacht over de richting die men wil uitgaan en de manier waarop het gebouw aan deze nieuwe richting gestalte kan geven. Dit vraagt om voldoende kritische zin en uitwerken van een breed gedragen, maar ambitieuze visie.

In de eerste bijdrage verkende Maarten Van Den Driessche (UGent) de relatie tussen ruimte en pedagogiek aan de hand van vier concepten: locatie, situatie, regime en gebruik. De situatie wordt hierbij erg gekleurd door het dagelijkse (samen-) leven en door de vertaling hiervan via organisatorische, al dan niet geïnstitutionaliseerde, pedagogische regimes. Architectuur kan hierbij een “mogelijkheidscontext” scheppen die deze regimes al dan niet kan accommoderen al werd ook aangegeven dat een ander gebruik van de ruimte ook bestaande regimes net gecoupeerd kunnen worden.

Matthias Remmery (UGent & AWDI) behandelde de vraag welke betekenis jongeren en professionals geven aan de ruimere woon- en leefomgeving en benadrukte hierbij ook het belang van de interactie met de omgeving buiten de voorziening, wat deze omgeving betekent voor een pedagogisch klimaat en hoe plekken van ontmoeting en samenwerking gerealiseerd kunnen worden met lokale partners en besturen. Ook wordt de vraag gesteld hoe in een gesloten setting – onder andere zichtbaar in architecturale vormgeving – openheid en bewegingsvrijheid gerealiseerd kunnen worden en hoe via trajectoverleg toegewerkt kan worden naar een toekomstperspectief met openheid als hefboom.

In de bijdrage van Sarah Van Ghelder (Gemeenschapsinstelling De Zande) werd dieper ingegaan op hoe je vanuit een gesloten setting keuzes kan maken tot meer openheid. Deze keuzes zijn zelden zwart-wit en vereisen een voortdurende afweging van tegenstrijdige belangen. Er werd hierbij dieper ingezoomd op de organisatorische keuzes aan de hand van drie invalshoeken: infrastructuur, leefklimaat en buitenruimte. Zo kunnen architecturale keuzes bijdragen aan een open en welkom gevoel al ontstaat ook snel een spanningsveld tussen pedagogische intenties en praktische vereisten en tussen openheid en veiligheid, waarbij de privacy en veiligheid van andere jongeren steeds mee in rekening gebracht moeten worden.

Roel Reubens (KEKI/KU Leuven) leverde aan de hand van enkele tekstfragmenten inzichten over de verschillende benaderingen van betekenisverlening aan de sociale en fysieke ruimte en de rol van de begeleider hierin. De betekenis van de fysieke en sociale ruimte is immers voortdurend in evolutie en vereist voortdurende reflectie. Hierbij is het noodzakelijk om participatie in dagdagelijkse interacties mee te nemen opdat deze niet stolt tot geïnstitutionaliseerde praktijken. De begeleider speelt hierbij een essentiële rol in dit proces en in de manier waarop infrastructuur bijdraagt aan de mogelijkheid om samen betekenis te geven aan interacties en een balans te creëren tussen fysieke en relationele aspecten.

In de nabespreking kwam de discussie rond temporaliteit op niveau van het gebouw aan bod waarbij men vaak denkt in termen ‘toeristen’ of tijdelijke passages. Vanuit architecturale hoek kwam de vraag in welke mate je, in een setting waarin je bouwt voor individuen die collectief georganiseerd worden, individualiteit toelaat. Historisch gezien is er weinig ruimte voor dit soort vragen en vergt dit een shift in het herdenken van zowel zorg als architectuur. Een ander topic dat aan bod kwam, is de rolverdeling tussen opdrachtgever en architect waarbij het belang benadrukt werd van een goed samenspel tussen beide en van een goede programma van eisen waarop de architect kan verder werken.